

Tjänsteskrivelse

Handläggare
Helene Svensson
Tfn 026-17 90 91
helene.svensson@gavle.se

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Svar på motionen Etableringslån, William Elofsson (M), dnr 20KS381

Förslag till beslut

- Att anta yttrandet som sitt eget, samt
Att föreslå Kommunfullmäktige att avslå motionen.

Ärendebeskrivning

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har anmodats yttra sig i rubricerat ärende, motion skriven av William Elofsson (M). Motionär William Elofsson (M) skriver i sin motion att Sverige står inför stora integrationsutmaningar de kommande åren. De människor som kommer till Sverige ska integreras i vårt samhälle och ta steget ut på arbetsmarknaden. Motionären skriver att det är viktigt att det svenska samhället direkt visar att eget ansvar för försörjning och utbildning är en grund i det svenska samhället. Motionären lyfter också vikten av att delta aktivt i de integrationsåtgärder som syftar till att komma i egen försörjning.

Asylsökande i Sverige får idag en statlig ersättning, LMA-ersättning (lagen om mottagande av asylsökande). När en person har beviljats uppehållstillstånd, blivit nyanländ och flyttar till en annan kommun, har de flesta en annan statlig ersättning, etableringsersättning. För att beviljas den statliga etableringsersättningen måste den nyanlända varit på arbetsförmedlingen och haft samtal med handläggare. Den nyanlända har inte rätt till statliga ersättningar innan mötet med arbetsförmedlingen har ägt rum. Det uppstår då ett glapp mellan de statliga ersättningarna. Ytterligare ett glapp uppstår efter mötet med arbetsförmedlingen då den nyanlända inte har någon ersättning. Detta på grund av att ersättningen är prestationsbaserad och utbetalning sker i efterhand. Under dessa glapp betalar vanligtvis kommunerna ut försörjningsstöd. Motionären menar att det inte är rimligt att kommunerna ska ta kostnaderna när det uppstår ett glapp mellan statliga system.

Motionären yrkar därför på följande:

att Gävle kommun undersöker hur utformningen av ett lån för att ersätta de kommunala stöd som finns i glappet 1 och glappet 2 skulle kunna se ut,

att Gävle kommun har som mål att ersätta de kommunala stöd som finns i glappet 1 och glappet 2 med en form av etableringslån

Yttrande

Flera kommuner i landet har tagit beslutet att inte införa etableringslån. De likartade orsakerna som kommunerna anger till att inte införa etableringslån, är att det saknas stöd i socialtjänstlagen för kommunerna att ge lån istället för bistånd. De gör också bedömningen att det skulle krävas väsentligt ökad administration för att systematiskt införa återkrav för alla nyanlända, då flertalet nyanlända bedöms sakna möjlighet att fullfölja återkravet. Det finns dock kommuner som har infört etableringslån. De olika argumenten som förts fram för att införa etableringslån har handlat om att kommunen inte ska behöva stå för utbetalning av försörjningsstöd i väntan på att den statliga ersättningen ska komma igång.

Flera kommuner har utvärderat införandet av etableringslån, bland annat Vansbro kommun. Vansbro var den första kommun som år 2017 gav ekonomiskt bistånd i "glappet" mot återkrav som förskott på förmån. Kommunen reviderade samma år sitt arbetssätt, detta mot bakgrund av att de sökande saknade återbetalningsförmåga.

Social- och arbetsmarknadsnämnden i Sundbyberg beslutade 20190305 att upphöra med etableringslån. Beslutet fattades utifrån bedömningsgrunderna att den administrativa kostnaden bedömdes som hög och omotiverad, betalningsförmåga generellt saknas vilket innebär att återkrav endast kunnat ske genom att minska försörjningsstödet nästkommande månad/er. Det har ej heller inneburit att färre hushåll har ansökt om försörjningsstöd under "glappet".

Växjö utvärderade i juni 2019 etableringslån. I de riktlinjer som Växjö har angående ekonomiskt bistånd anges idag att återkrav kan komma i fråga i avvaktan på etableringsersättning.

Alvesta kommun har i kallelsen till kommunfullmäktige den 2020-06-15 bland annat skrivit "Förvaltningen för arbete och lärandes uppfattning är att när det gäller bistånd till försörjning ger socialtjänstlagen inget utrymme för att ge lån. Under vissa förutsättningar kan kommunen besluta om bistånd mot återbetalning. Detta regleras i 9 kapitlet socialtjänstlagen. Enligt

huvudregeln är bistånd enligt 4 kapitlet 1 § socialtjänstlagen inte förenat med återbetalningsskyldighet. Vissa undantag från huvudregeln kan ske, biståndet kan exempelvis återkrävas om det utgör ett förskott på förmån eller ersättning. Det kan handla om att vänta på en förmån, när en utbetalning från exempelvis Försäkringskassan är fördröjd. Kommunen kan göra viss besparing genom att återkräva beviljat försörjningsstöd men intäkten är också förenad med kostnader.”

I regeringens proposition 1996/97:124 Ändring i socialtjänstlagen, framgår att administrativa skäl talar mot ett lånesystem som skulle kräva en dyrbar återkravsverksamhet som kontinuerligt bevakar och reviderar betalningsplaner och driver processer för att väcka talan om återkrav i de fall beviljade lån inte betalas enligt uppgjord plan. Den begränsade kravverksamhet som redan idag förekommer, kräver stora resurser. Att därför införa etableringslån skulle medföra ökade kostnader samt kräva ytterligare resurser. De individer som idag får den så kallade glappersättningen är individer som oftast i ett senare skede blir försörjningsstöds klienter.

Propositionen nämner att principerna för samhällets olika försörjningsstöd innebär att de vanligtvis betalas ut utan skyldighet för den enskilde att återbetala stödet, detta gäller till exempel socialförsäkringsförmåner och bostadsbidrag. Motsvarande bör även gälla för ekonomiskt stöd som betalas ut enligt bestämmelserna om rätten till bistånd i socialtjänstlagen, dvs försörjningsstödet. Om ett undantag ska göras bör det vara tydligt motiverat och väl preciserade i särskilda bestämmelser. Om det ekonomiska biståndet beläggs med återbetalningsskyldighet ges socialtjänsten en funktion av låneinstitut.

Det har tidigare fastslagits av Regeringsrätten att kommuner inte får besluta om generella ekonomiska bidrag till vissa grupper utan att göra en individuell behovsprövning. Det finns därför inget annat juridiskt lagrum för en kommun att bevilja bistånd än det som medges i socialtjänstlagen, ej heller kan kommunen agera som bank (låna ut pengar) till enskild individ. Dock saknas prejudicerande rättsfall.

Välfärd Gävle ser inte att det är aktuellt att införa de yrkanden som motionären ställer. Det är inte ekonomiskt försvarbart, då det skulle behövas betydande administrativa förändringar som är kostsamma för Välfärd Gävle. Ej heller förväntas majoriteten av de individer som får ersättning kunna betala tillbaka etableringslånet.

Magnus Höjjer
Sektorchef
Välfärd Gävle